

Tradities rond vasten en carnaval in Beek: feesten met de foekepot en met Vette Donderdag

Bron: dagblad De Limburger (online) door Paul Mennens Heemkundevereniging Beek

Aquarel van kinderen die onderweg zijn met de foekepot. © Marleen Mennens-Hamers

Beek

Op het schilderij 'De strijd tussen Vasten en Carnaval' van Pieter Brueghel de Oude (1525-1569) zien we hoe in de middeleeuwen het feest gevierd werd. Overdaad aan spijs en drank deed het feest ontaarden. Het gevolg was dat de wereldlijke en kerkelijke autoriteiten een aantal maatregelen namen.

De feesten werden gevierd met onder meer het opvoeren van kluchten, optochten, kinderen met foekepotten en ook de aankondiging van de vasten; een vrouw als non verkleed met in haar handen een broodscheep waarop twee haringen liggen.

Het woord rommel(s)pot (ook foekepot genaamd) is waarschijnlijk afgeleid van het middelnederlandse woord *rommel*, ook wel *rombele* of *rombole*, in de betekenis van gedruis of rumoer. In het boek *'Een leven uitgemeten'* van P.W.H. Paulussen (1854-1932) schrijft de auteur: 'De vastenavondsdagen in Beek waren meestal stil. Slechts sporadisch zag men een gemaskerde jongen, met een omgekeerde jas. Het gros van de kinderen vermaakte zich in die dagen met den rommels- of foekepot. Dit is een blikken of stenen beker, waarop het vlies van een varkensblaas is gespannen. Door het midden daarvan is een hol rietje gestoken en aan het vlies bevestigd. Bestrijkt men dat rietje met vochtige vingers, dan ontstaat er een geluid dat het woord 'foeke' nabootst.'

Slachtperiode

Deze foeke- of rommelpot speelde ook in het najaar een rol in Beek. De Beekenaar Jef Scheffers herinnerde zich nog heel goed, dat in de slachtperiode (november) de arme kinderen van Beek met de rommelpot *bie de gooj boere* aanbelden om een lekkernij of een andere gulle gave te ontvangen. Wanneer *eine neje boer* de kinderen niets gaf, uitten de kinderen de volgende verwensing: *Hane in de sjuur, vluë in 't taak* (hanen in de schuur, vlooiën in het dak).

Tenslotte gebruikte de jeugd de foekepot ook op oudejaarsdag en zong daarbij het liedje:

*Ich kaom al aangeloup
elch zaog ut erg rouke
Ich zaog waal aan de aove, wis,
Dat der good gebakke is,
Isser niks gebakke,
Dan gaef eine sjoit vol appele.
Vrouw gaef dat geer lang laef
Dat geer riëk en zalig waard.*

Vette Donderdag

De laatste donderdag voor vastenavond werd vroeger Vette Donderdag genoemd. In het dorp werd volop gefeest. Op tafel verscheen een feestmaaltijd en na afloop trok men richting cafés, waar diverse volksspelen werden gehouden.

In Beek werd de gans gereden. Op bepaalde hoogte spande men een koord over de straat, waaraan een levende gans met de kop omlaag was opgehangen. Ruiters in draf probeerden dan de kop daarvan af te trekken en wie dit gelukte, werd eigenaar van de gans. Ook waren er hanengevechten en dassenbijten, waarbij een dashond het moest opnemen tegen een das. De zeden en gebruiken waren toen ruw, men mishandelde de dieren op ergerlijke wijze. Deze volksvermaken werden pas in het begin van de twintigste eeuw verboden.

In Polen is Vette Donderdag overigens een nog steeds groot feest waarbij veel oliebollen worden genuttigd.